

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 464/2024-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigitiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] zastúpeného ATLegal s. r. o., Mlynské nivy 73, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Ndob/19/2024 z 10. júna 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím najvyššieho súdu, ktoré navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, spolu s návrhom priznať mu náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

2. Sťažovateľ je spolu s ďalšími účastníkmi konania žalovaným na základe žaloby VODOHOSPODÁRSKEJ VÝSTAVBY, š. p. (ďalej len „žalobca“), ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti dohody uzatvorenej stranami sporu o usporiadaní majetkovoprávných vzťahov VEG uzatvorenej 24. marca 2006, a to v časti upravujúcej nárok sťažovateľa na finančné vypořádanie spolu s určením, že jediným oprávneným prevádzkovateľom a správcom majetku VEG v zmysle tejto dohody je žalobca. Súd prvej inštancie žalobu vrátane vzájomnej žaloby žalovaného vo 4. rade rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 23Cb/163/2008-3045 z 3. mája 2019 zamietol. Krajský súd Bratislava (ďalej len „krajský súd“) ako odvolací súd o odvolaní žalobcu a žalovaného vo 4. rade rozsudkom č. k. 3Cob/87/2020-4098 z 12. októbra 2022 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch potvrdil. Proti tomuto rozhodnutiu

odvolacieho súdu žalobca podal dovolanie, ktoré je vedené na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 4Obdo/46/2023 (ďalej len „dovolacie konanie“ alebo „aktuálne prebiehajúce konanie“ alebo „prejednávany spor“).

3. V dovolacom konaní sťažovateľ po zistení zloženia senátu dovolacieho súdu včasným podaním z 11. apríla 2024 uplatnil „*návrh na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného pod sp. zn. 4Obdo/46/2023*“ (ďalej len „námiетка zaujatosti“) s poukazom na to, že zákonná sudkyňa Mgr. Soňa Pekarčíková bola v inom spore (toho času právoplatne skončeného) členkou senátu krajského súdu ako odvolacieho súdu, ktorý rozsudkom č. k. 1Cob/84/2014-1328 z 9. marca 2015 (ďalej len „starší rozsudok krajského súdu“) rozhodoval spor medzi sťažovateľom ako žalovaným v 1. rade a žalobcom v pozícii žalovaného v 2. rade. Predmetom tohto konania bolo určenie neplatnosti právneho úkonu – zmluvy o prevádzke VEG z 10. marca 2006.

4. Nosná argumentácia sťažovateľa je obsiahnutá v bode 34 námietky zaujatosti poukazom na objektívnu stránku nezaujatosti, keď podľa jeho názoru namietaná sudkyňa v dovolacom konaní neposkytuje dostatočné záruky v tom, že z objektívneho hľadiska je vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť o jej nestrannosti v očiach účastníkov konania (sťažovateľa) a verejnosti. Taktiež v zmysle tzv. teórie zdania táto sudkyňa v očiach nestranného pozorovateľa vyvoláva obavy, že v prejednanom spore otázky sporné medzi žalobcom a sťažovateľom ako žalovaným v 1. rade nebude rozhodovať nezaujato, ale v prospech žalobcu, v prospech ktorého v minulosti rozhodla pri vydaní skoršieho rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ zdôraznil, že žalobca sa v dovolacom konaní odvoláva na tvrdenia uvedené v odôvodnení skoršieho rozsudku krajského súdu a žiada, aby súdy z nich v aktuálne prebiehajúcom konaní vychádzali, kým sťažovateľ, naopak, argumentuje, že súdy v tomto konaní nie sú viazané tvrdeniami uvedenými v odôvodnení skoršieho rozsudku krajského súdu a zároveň zmieňované tvrdenia nie sú relevantné pre rozhodnutia súdov v tomto konaní a tvrdenia uvedené v odôvodnení skoršieho rozsudku krajského súdu sú v rozpore so skutočnosťou, pretože neboli preukázané žiadnymi dôkazmi. Podľa názoru sťažovateľa namietaná sudkyňa, ktorá bola členkou senátu na krajskom súde v skoršom konaní, bude posudzovať „*svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu, ako aj otázku ich záväznosti a relevantnosti pre rozhodnutia súdov v tomto konaní*“.

5. Sťažovateľ v námietke zaujatosti zdôraznil, že medzi žalobcom a sťažovateľom ako žalovaným v 1. rade existuje spor o viacerých otázkach týkajúcich sa skoršieho rozsudku krajského súdu, a to či súdy v dovolacom konaní sú alebo nie sú viazané tvrdeniami krajského súdu, či tvrdenia uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu sú alebo nie sú relevantné pre rozhodnutia súdov v tomto konaní, či skutkové tvrdenia uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu sú alebo nie sú v súlade so skutočnosťou a či boli alebo neboli preukázané vykonanými dôkazmi v konaní, v ktorom bol vydaný rozsudok krajského súdu. Ďalej je medzi sťažovateľom a žalobcom sporné, aké právne stanoviská sú obsiahnuté v odôvodnení rozsudku krajského súdu, či tieto sú záväzné v konaní, v ktorom bola uplatnená námietka zaujatosti, a či odvolací súd bol povinný dať osobitnú odpoveď na argumentáciu týkajúcu sa správcu a prevádzkovateľa majetku VEG spolu s posúdením, či táto otázka je preukázaná aj pre súd v tomto konaní.

6. V bode 42 námietky zaujatosti sťažovateľ poukázal na to, že dostačujúcim dôvodom na vylúčenie sudcu podľa judikatúry ústavného súdu, ESLP a § 49 Civilného sporového poriadku (ďalej len

„CSP“) je už existencia odôvodnenej pochybnosti o jeho nezaujatosti bez potreby preukázania skutočnej zaujatosti sudcu.

7. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3Ndob/19/2024 z 10. júna 2024 rozhodol, že sťažovateľom namietaná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu v konaní najvyššieho súdu sp. zn. 4Obdo/46/2023.

8. Sťažovateľom tvrdené okolnosti, ktoré podľa jeho názoru mali spochybňovať nestrannosť namietanej sudkyne pri prejednaní a rozhodovaní daného sporu, najvyšší súd klasifikoval ako okolnosti spočívajúce v rozhodovacej činnosti danej sudkyne, ktoré s poukazom na § 49 ods. 3 CSP nepredstavujú dôvod na vylúčenie sudcu.

9. Najvyšší súd bol toho názoru, že žalovaný nepreukázal, že by namietaná sudkyňa mala pomer k stranám, ich zástupcom, resp. k prejednávanému sporu, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako dôvod na jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného pod sp. zn. 4Obdo/46/2023. Z objektívneho hľadiska za takúto okolnosť nie je podľa najvyššieho súdu možné považovať samotnú rozhodovaciu činnosť namietanej sudkyne ako členky senátu odvolacieho súdu v právoplatne skončenom konaní, ktorý sa týkal iného sporu za účasti sťažovateľa. Meritórne závery prijaté v inom právoplatne skončenom spore teda nemôžu byť dôvodom na vylúčenie danej sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci v aktuálne prebiehajúcim spore.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti podrobne rekapituluje svoju argumentáciu (na viacerých miestach sa opakujúcu) uplatnenú v námietke zaujatosti, pričom porušenie označených základných práv sťažovateľ odôvodňuje tým, že najvyšší súd napadnutým rozhodnutím nevylúčil sťažovateľom namietanú sudkyňu, hoci (i) existujú okolnosti vyvolávajúce objektívne odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti v spore vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 4Obdo/46/2023, (ii) napadnuté rozhodnutie je arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, pretože najvyšší súd riadne nepreskúmal a nevysporiadal sa s konkrétnymi dôvodmi vylúčenia namietanej sudkyne, riadne nevyhodnotil konkrétne dôvody vylúčenia namietanej sudkyne uvádzané sťažovateľom v námietke zaujatosti a nedal sťažovateľovi dostatočnú a presvedčivú odpoveď na to, prečo ním namietané dôvody vylúčenia zákonnej sudkyne nie sú pre jej vylúčenie dostatočnými.

11. Sťažovateľ ďalej namieta, že najvyšší súd na ním tvrdené dôvody vylúčenia sudkyne neaplikoval kritériá pre objektívny test nestrannosti, ale, naopak, kritériá subjektívnej nestrannosti.

12. Sťažovateľ zdôrazňuje, že námietku zaujatosti nezaložil na samotnej skutočnosti, že namietaná sudkyňa bola členkou senátu krajského súdu, ale na tom, že v prebiehajúcim dovolacom konaní, v ktorom bola sťažovateľom uplatnená námietka zaujatosti, sa žalobca odvoláva na skorší rozsudok krajského súdu a navrhuje, aby súdy rozhodli v jeho prospech, pričom sťažovateľ nesúhlasí s jeho záväznosťou v prejednávanej veci a zastáva názor, že súdy v prejednávanej veci nie sú viazané tvrdeniami vyplývajúcimi z odôvodnenia skoršieho rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ tiež zdôraznil, že namietaná sudkyňa rozhodla v minulosti v prospech žalobcu skorším rozsudkom krajského súdu, a teda je tu obava, že v dovolacom konaní nebude rozhodovať nezaujato. V nadväznosti na to sťažovateľ vytýka, že najvyšší súd dostatočne nevysvetlil, prečo ním tvrdené

objektívne okolnosti uvádzané v námietke zaujatosti nezakladajú dôvod na vylúčenie namietanej sudkyne podľa objektívneho testu nestrannosti.

13. Sťažovateľ osobitne zdôrazňuje, že namietaná sudkyňa bude posudzovať svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu, ako aj otázku ich záväznosti a relevantnosti v dovolacom konaní a sporné otázky medzi stranami sporu týkajúce sa skoršieho rozsudku krajského súdu nebude posudzovať objektívne a neutrálne.

14. Sťažovateľ nad rámec svojej argumentácie v námietke zaujatosti poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. KP 250/2023 z 12. decembra 2023 a zdôrazňuje, že za určitých okolností aj rozhodovacia činnosť a procesný postup sudcu môže byť dôvodom na vylúčenie daného sudcu podľa objektívneho testu nestrannosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

15. V rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

16. Podstata argumentácie sťažovateľa je založená na tom, že pretože namietaná sudkyňa bola členkou senátu odvolacieho súdu, ktorý rozhodol v inom spore za účasti sťažovateľa a žalobcu spolu vystupujúcich na strane žalovaných, nebude v aktuálne prebiehajúcim konaní, v ktorom sťažovateľ v pozícii žalovaného a žalobca vystupujú už v protichodnom postavení, hodnotiť a posudzovať uplatnené prostriedky procesného útoku a obrany sporových strán týkajúce sa relevancie a záväznosti skoršieho rozsudku krajského súdu objektívne a nestranne z dôvodu, že v inom spore táto sudkyňa rozhodla v prospech žalobcu. Zároveň sťažovateľ vytýka, že namietaná sudkyňa nebude posudzovať nezaujato „*svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia...*“ obsiahnuté v odôvodnení tohto rozsudku krajského súdu.

17. Ústavný súd zdôrazňuje, že posúdenie nestrannosti je vždy podmienené zhodnotením konkrétnych individuálnych okolností prejednávaneho prípadu. V judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Subjektívne chápanie nestrannosti je posudzovaním správania sudcu, ktorá sa prezumuje, až kým nie je dokázaný opak. Objektívna nestrannosť sa naproti tomu neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. V takom prípade sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach účastníkov. Podľa názoru ESLP objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokovanej veci a účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či

obava účastníka konania je oprávnená z objektívneho pohľadu. Uvedené sa hodnotí vysoko individuálne pre každý jednotlivý prípad (rozsudok ESLP vo veci Pullar v. Spojené kráľovstvo).

18. Po oboznámení sa s námietkou zaujatosti a napadnutým rozhodnutím ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa so sťažovateľom namietanými okolnosťami, ktorými odôvodňoval vylúčenie namietanej sudkyne, vysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom.

19. Kľúčové sťažovateľom namietané okolnosti obsiahnuté v bode 32 námietky zaujatosti je potrebné v celom rozsahu subsumovať pod rozhodovacia činnosť namietanej sudkyne v inom spore, čo je okolnosťou neumožňujúcou vylúčenie namietaného sudcu v zmysle § 49 ods. 3 CSP tak, ako uviedol najvyšší súd. Sťažovateľ zároveň argumentoval tým, že namietaná sudkyňa bude posudzovať svoje vlastné skutkové a právne tvrdenia v skoršom rozsudku krajského súdu, ktoré bude posudzovať inak, ako sudcovia, ktorí neboli členmi senátu odvolacieho súdu. K uvedenému ústavný súd uvádza, že v každom súdnom rozhodnutí (a osobitne v rozsudku) je obsiahnutý skutkový základ (skutkové zistenia súdu) a právny základ (autoritatívny názor súdu na otázku tvoriacu predmet konania). Skutkové tvrdenia sú produktom strán sporu, nie súdu. Skutočnosť, že namietaný sudca vyjadril v inom konaní a rozhodnutí svoj právny názor na tam zistený skutkový stav, ho nemôže vylučovať z konania a rozhodovania v inej veci.

20. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa, že najvyšší súd jednotlivo nevyhodnocoval každú ním tvrdenú okolnosť odôvodňujúcu vylúčenie namietanej sudkyne a neodôvodnil, prečo ním tvrdené objektívne okolnosti nezakladajú dôvod jej vylúčenia, ústavný súd konštatuje, že vymedzenie toho, čo má namietaná sudkyňa posudzovať (t. j. okruh sporných skutočností medzi stranami sporu ohľadom skoršieho rozsudku krajského súdu), nie je potrebné hodnotiť jednotlivo, ale tieto je možné v celom rozsahu subsumovať pod rozhodovacia činnosť namietanej sudkyne tak, ako to ústavný súd už uviedol, a nemôžu byť samy osebe dôvodom na jej vylúčenie. Uvedeným dal najvyšší súd zároveň sťažovateľovi odpoveď na to, prečo ním tvrdené okolnosti nie sú spôsobilé odôvodniť vylúčenie ním namietanej sudkyne.

21. K námietke sťažovateľa, že ním tvrdené objektívne okolnosti najvyšší súd posúdil cez prizmu kritérií vzťahujúcich sa na posudzovanie subjektívnej zaujatosti sudcu (čo považuje za rozporné s § 49 ods. 1 CSP), ústavný súd konštatuje, že bod 27 napadnutého rozhodnutia nadväzuje na predchádzajúce odôvodnenie obsiahnuté najmä v bodoch 22 – 25 napadnutého rozhodnutia, z ktorých vyplýva, že na to, aby bol sudca vylúčený z uplatnených dôvodov dopadajúcich na tzv. objektívnu nestrannosť, musí byť existencia tvrdených kvalifikovaných okolností preukázaná. Uvedené je nielen predpokladom opodstatnenosti námietky z dôvodu nedostatku objektívnej nestrannosti sudcu, ale zároveň diferencujúcim kritériom umožňujúcim vyvodenie záveru, že nejde len o subjektívne obavy strany sporu. Nie je tak možné prisvedčiť sťažovateľovi, že ním uplatnené okolnosti boli posudzované v kontexte kritérií subjektívnej nestrannosti sudcu. Najvyšší súd z argumentácie v námietke zaujatosti nepovažoval za preukázanú existenciu objektívnych okolností zakladajúcich pomer namietanej sudkyne k prejednávanej veci, ktorú tvrdil sťažovateľ.

22. Striktne výnimočne je možné rozhodovacia činnosť namietaného sudcu v inom konaní posudzovať v kontexte jeho objektívnej nestrannosti v neskoršom konaní, v ktorom bola námietka zaujatosti uplatnená, avšak len za situácie, ak podkladom neskoršieho prebiehajúceho konania sú práve meritórne závery iného konania. Tu ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ síce tvrdil v námietke zaujatosti istú súvislosť so sporom, v ktorom bol skorší rozsudok krajského súdu

vydaný (čo bral na zreteľ aj najvyšší súd), avšak rozhodne nemožno z argumentácie sťažovateľa vyabstrahovať, že konanie, v ktorom bol skorší rozsudok krajského súdu vydaný, je podkladom pre aktuálne prebiehajúci spor, v ktorom námietka zaujatosti bola uplatnená. Ústavný súd poukazuje na rozdiel medzi akousi súvislosťou iného konania s prebiehajúcim konaním a situáciou, keď meritórne závery skoršieho konania sú v zásade záväzným podkladom pre prebiehajúce konanie. Z dikcie § 49 ods. 3 CSP, ktoré rozhodovaciu činnosť sudcu výslovne vylučuje ako okolnosť majúcu za následok vylúčenie namietaného sudcu, musí prepojenosť konaní, v ktorých namietaný sudca participuje, dosahovať taký stupeň intenzity, že daný sudca u nestranného pozorovateľa neobstojí ako nestranný a vzbudzuje pochybnosti, čo odôvodňuje jeho vylúčenie napriek tomu, že rozhodovacia činnosť a procesný postup sudcu v inom konaní je *ex lege* okolnosťou neumožňujúcou vylúčenie tohto sudcu.

23. Vylúčenie zákonného sudcu je potrebné posudzovať obzvlášť citlivo pri objektívnych dôvodoch nestrannosti a *a priori* vychádzať z hypotézy, že sudca je schopný rozhodovať nezaujato a nestranne. Iba ak by sa preukázali individuálne okolnosti zakladajúce pomer k veci (prípadne k stranám alebo ich zástupcom) objektívne vnášajúce obavu z nedostatku nestranného a nezaujatého rozhodovania, bez ohľadu na subjektívne hľadisko daného sudcu by tento bol vylúčený, čo však nie je prejednávaný prípad. Na argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v námietke zaujatosti v celom rozsahu dopadá § 49 ods. 3 CSP, keď rozhodovacia činnosť namietaného sudcu sama osebe neumožňuje jeho vylúčenie v inom konaní.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu